

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2016

aruandeaasta lõpp: 31.12.2016

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Eestimaa Looduse Fond

registrikood: 90001457

tänava/talu nimi, Lai 29

maja ja korteri number:

linn: Tartu linn

maakond: Tartu maakond

postisihthumber: 51014

telefon: +372 7428443

faks: +372 7428166

e-posti aadress: elf@elfond.ee

veebilehe aadress: www.elfond.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	23
Bilanss	23
Tulemiaruanne	24
Rahavoogude aruanne	25
Netovara muutuste aruanne	26
Raamatupidamise aastaaruande lisad	27
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	27
Lisa 2 Raha	31
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	32
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	33
Lisa 5 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad	33
Lisa 6 Kinnisvarainvesteeringud	34
Lisa 7 Materiaalsed põhivarad	35
Lisa 8 Immateriaalsed põhivarad	36
Lisa 9 Kapitalirent	36
Lisa 10 Kasutusrent	37
Lisa 11 Võlad ja ettemaksed	38
Lisa 12 Võlad töövõtjatele	38
Lisa 13 Eraldised	38
Lisa 14 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	39
Lisa 15 Annetused ja toetused	40
Lisa 16 Tulu ettevõtlusest	41
Lisa 17 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	41
Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud	42
Lisa 19 Tööjõukulud	42
Lisa 20 Seotud osapooled	43
Lisa 21 Projektide tulud valdkondade kaupa	43
Lisa 22 Sihtkapitalid	45
Aruande allkirjad	46
Vandeauditiitori aruanne	47

Eestimaa Looduse Fondi 2016. aasta tegevusaruanne

majandusaasta aruande juurde

Sisukord

Eestimaa Looduse Fond 2016.....	6
Eestile omaste koosluste ja maastike säilimine	7
Looduskaitse andmebaas	7
Kaitsekorralduskavade ja ekspertiiside koostamine	7
ELFi mereprogramm	8
Merealade ruumiline planeerimine	8
Merealade väärtuste kaardistamine ja merekaitsealade ettepanekud	8
Merestrategia raamdirektiiv.....	8
Eutrofeerumine	8
Naftareostuse ennetamine ja tõrjevõimekus.....	8
ELFi metsaprogramm.....	9
Metsaprogrammi tegevused	9
ELFi märgalade programm	11
Sookoosluste taastamine	11
Rahvusvahelisele märgalade päevale pühendatud konverents.....	13
Turba kaevandamine	13
Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitse	13
Lendorav	13
Lendorava metsad	14
Nahkhiired	14
Hülged	15
Konnad teel(t).....	15
Metsloomade ravi	17
Vöörligid	17
Loodusvarade jätkusuutliku kasutuse edendamine.....	18
Globaalsed keskkonnaprobleemid	18
Kliimamuutused.....	18
Teavituskampaania - kliimamuutus ja Eesti	18
Eesti kliimapoliitika põhialused	18
Üldised tegevused	19
Geneetiliselt muundatud organismid (GMO).....	19
Energeetika ja maavarad.....	19
Maavarade jätkusuutlik kasutamine ja ühiskonna kaasatus sellistesse otsustesse.....	19

EKOenergia	19
Säästev põllumajandus.....	19
Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas.....	20
ELFi loodustalgud.....	20
Teeme Ära talgupäev 2016	20
Palupõhja looduskool	21
Muraste looduskool	21
Loodushelid	21
Keskkonnahariduse areng	21
Välja antud stipendiumid ja toetused	22
ELFi koostööpartnerid	22

Eestimaa Looduse Fond 2016

SA Eestimaa Looduse Fond (ELF) on mittetulunduslik valitsusväline keskkonnaorganisatsioon, mis loodi 1991. aastal. ELFi tegevuse eesmärk on Eesti looduse ja keskkonna kaitsmine.

ELFi missioon:

- 1) Eestile omaste koosluste ja maastike säilitamine
- 2) Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitsmine
- 3) Loodusvarade jätkusuutlike kasutuse edendamine
- 4) Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas
- 5) Lahenduste otsimine tulevastele põlvedele puhta elukeskkonna säilitamiseks.

Oma eesmärgi saavutamiseks ELF:

- 1) kogub ja jaotab sihipäraselt loodus- ja keskkonnakaitseks raha ja muid vahendeid,
- 2) organiseerib majanduslikku ja moraalselt toetust loodus- ja keskkonnakaitsealastele projektidele, mis näevad ette probleemi uurimist, praktiliste kaitseabinõude rakendamist ja avalikkuse informeerimist,
- 3) algatab ja viib vajaduse korral läbi loodus- ja keskkonnakaitsealaseid projekte, annab välja stipendiume.

2016. aasta käive oli 612 tuhat eurot. Eesti riiklike fondide ja riigieelarve toetuste raha moodustas ELFi eelarvest 2016. aastal 85,3%, tasulised teenused 10,6% ja eraannetused 4,1%.

2016. aastal jätkus toetus ELFi projektidele SA Keskkonnainvesteeringute Keskuselt (KIK), Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt (KÜSK), Välisministeeriumilt, EMP Vabaühenduste Fondilt Avatud Eesti Fondi vahendusel ja Eesti Kultuurkapitalilt. 2015. aastal lisandus uue olulise finantseerijana Euroopa Liidu LIFE programm, mis jätkus 2016 aastal. Samuti viidi 2016. aastal läbi edukas ühisrahastuskampaania Hooandja keskkonnas must-toonekure toetuseks.

2016. aastal esitasime tegevuste läbiviimiseks rahastuse saamiseks taotlusi nii Eesti kui ka ELi fondidele, samuti suurendasime pingutusi eraannetuste laekumiste suurenemiseks sh ühisrahastuskampaaniaid.

Töölepingu alusel töötas 2016. aastal ELFis keskmiselt 25 inimest (15 täisajaga töökohta), lisatöid telliti töövõtulepingu alusel 21 inimeselt ja 8 juriidiliselt isikult. Töötajate palgakulu koos maksudega oli 2016. aastal 327 096 eurot.

2016. a jätkasid juhatuse liikmetena Silvia Lotman (kuni augustini juhatuse esimees, septembrist lapsehoolduspuhkusel), Tarmo Tüür (alates septembrist juhatuse esimees), Kadri Kalmus ja Liis Kuresoo. Juunis toimunud ELFi nõukogu koosolekul vabastati Liis Kuresoo omal soovil juhatusest ja valiti uueks juhatuse liikmeks Siim Kuresoo (alates septembrist juhatuse aseesimees). Juhatuse liikmetele maksti juhatuse tasusid koos sotsiaalmaksuga 2016. aastal 6990 eurot.

ELFi nõukogu töötas samas koosseisus, 7. detsembri 2016. a koosolekul vabastati nõukogu liikmed Katariina Veem ja Andres Arrak ning valiti uuteks nõukogu liikmeteks Pille Tomson ja Peep Mardiste. Nõukogu töötas vabatahtlikkuse alusel: tasusid ja soodustusi kõrgema juhtorgani liikmetele ei makstud.

ELF ei väljastanud garantiisid.

Kuna SA Eestimaa Looduse Fond koos Eesti Rohelise Liikumisega loobusid 18. jaanuaril 2005.a. saadud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse edasikaebamisest, tühistamaks keskkonnaministri 15.01.2004 otsust

Saaremaa sadama keskkonnamõtjude hindamise aruande heakskiitmise kohta, kuulub kohtuotsuste järgi SA Eestimaa Looduse Fondilt koos Eesti Rohelise Liikumisega väljamõistmisele 35 000 krooni (2273 eurot). Keskkonnaministeeriumi kasuks. 2013 aastal suurendati moodustatud eraldist 2273 euroni sihtotstarbeliselt kogutud annetuste jäägi arvelt. Seni pole Keskkonnaministeerium nõuet nimetatud summa väljamaksmiseks esitanud.

Finantssuhtarvud:	2016	2015
Maksevõime üldine tase		
= käibevara/ lühiajalised kohustused	1,12	1,11
Kohustuste ja varade suhe	0,74	0,82
Rahaliste vahendite tase = raha/lühiajalised kohustused	1,06	0,96

Teadus- ja arendustegevuse osakaal 2016. aastal 44,7 % (2015 aastal 23 %).

Eestile omaste koosluste ja maastike säilimine

Looduskaitse andmebaas

ELFi looduskaitse-andmebaas hõlmab enamikku Eesti elupaigatüüpe ja loodusväärtusi. Läbi viidud üle-eestiliste inventuuride [põlismetsad (1993-1996); puisniidud (1995-1996); märgalad (1996-1998); niidud (1999-2001); sood (2009-2012) jt.] andmed on digitaliseeritud ja süstematiseeritud. Andmebaas koosneb 31.12.2016 seisuga 24472 kirjest (millele lisandub 6975 ajaloolist niidukirjet¹), iga kirje on ühe konkreetse elupaiga kohta (hõlmab tavaliselt 0,5–100 ha) ja sisaldab andmeid selle seisundi, väärtuste ja liigilise koosseisu kohta. Mullused uued kirjed lisandusid peamiselt Virumaal inventeeritud objektide kohta.

Väljavõtteid kaitstavate liikide ja väärtuslike koosluste kohta on edastatud Keskkonnaregistrile (EELIS) (viimati 05.12.2016), Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnale, Euroopa Komisjonile jt asjakohastele institutsioonidele ning Tartu Ülikooli jt teadlastele. Lisaks "traditsioonilisele" väljavõttele on EELIS-es ka eraldi teemakiht 'sood', mille materjal põhineb ELFi 1997. ja 2009.-2012. a välitöödel.

ELFi andmebaas vastab Euroopa Liidu Natura 2000 kriteeriumidele ja võimaldab selle kasutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Muu hulgas on see oluline vahend, püüdmaks tagada Natura 2000 protsessi objektiivsust looduskaitsest aspektidest lähtuvalt. Samuti on oluline seirata Natura kriteeriumite täitmist Eesti riigi ja arendajate poolt (arendustegevus, sh planeeringud; riikliku ülevaate koostamine Natura-alade kaitse osas; Natura-aladel loodushoiutööde rahastamine). Nendele tegevustele aitab kaasa osalemine Eesti-sisestes ja rahvusvahelistes koostöövõrgustikes (Eesti Keskkonnaühenduste Koda, WWF, CEEWeb, IUCN).

Kaitsekorralduskavade ja ekspertiiside koostamine

2016. aastal oli ELFiga seotud OÜ ELF Ringis töös kaks looduskaitse ekspertisi: planeeritava Tõhela-Ermistu looduskaitseala kaitse eeskirja eelnõule ja kavandatavale Peetri jõe maastikukaitseala laiendusele, juhtiv ekspert oli Indrek Sell.

1 - niidukirjete andmebaasi peab ja täiendab alates sajandivahetusest Pärandkoosluste Kaitse Ühing (PKÜ).

2017. aastal on kavas osaleda kaitsekorralduskavade ja ekspertiiside hangetes vastavalt sellele, kas olulistele objektidele, mille osas ELFi on kompetents, selliseid töid tellitakse.

ELFi mereprogramm

Mereprogramm on jätkuvalt tihedalt integreeritud Maalima Looduse Fondi (WWF) Läänemere programmiga (Baltic Ecoregion Programme, BEP). Programmi juhtrühmas (shareholder group) esindab ELFi Tarmo Tüür. Mereprogrammi tegevustega on seotud Aleksei Lotman, Kristjan Piirmäe, Kuno Kasak, Mart Jüssi, Kärt Vaarmari, Mariliis Haljasorg.

Merealade ruumiline planeerimine

ELF on olnud Eestis peamine merealade planeerimise eestkõneleja ja otseselt kaasa rääkinud tänaseks valminud Pärnu ning Hiiu mereplaneeringute valmimisel. Samuti oleme aktiivselt tuletanud riiklikele asutustele meelde vajadust edasi liikuda kogu Eesti mere planeeringuga. 2016. aastal üleriigilise mereplaneeringuga paraku veel ei alustatud, kuid ELF osales mereplaneeringuteemalise projekti BalticSCOPE koosolekul. Rahandusministeerium (vastutab praegu planeeringute protsessi eest) tellis ELFilt üleriigilise mereplaneeringu käivitamise seminari juhatamise; ülesanne täideti edukalt. Üleriigilise planeeringu ametliku käivitamine on ette nähtud 2017. aastal.

Merealade väärtuste kaardistamine ja merekaitsealade ettepanekud

ELF osales WWFi poolt läbi viidud Läänemere-äärsete riikide merekaitsealade moodustamise ja kaitse korraldamise alaste tegevuste hindamises. Tuletasime riiklikele asutustele meelde vajadust kiirendada tööd merekaitsealade moodustamises, eelkõige juba tehtud ettepanekute menetlemises. Saavutasime edasimineku Apollo madala kaitse alla võtmise menetluses, kuid kahjuks Kõpu kaitseala osas progressi pole.

Merestrategia raamdirektiiv

ELF osales aktiivselt merestrategia raamdirektiivi meetmekava ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise aruteludel. Meetmekava kinnitamine jäi paraku riiklike asutuste taha, see on ette nähtud 2017. aastal.

Eutrofeerumine

Alustati Nõlva peakraavi märgala tõhususe seirega, kuid ühe aasta põhjal on järeldusi veel vara teha. Ilmus veekaitsemeetmete käsiraamat põllumeestele, mille tutvustamiseks korraldati seminar ja mida on edukalt jagatud. ELF on aktiivselt osalenud põllumajanduspoliitikat puudutavates aruteludes.

Naftareostuse ennetamine ja tõrjevõimekus

2016. aastal viidi reostustõrjevõimekuse suurendamise projekti raames läbi koolitusi, osaleti õppustel ning metsatulekahju kustutustöödel. Toimus kahepäevane esmaabi koolitus elupäästvast esmaabist, reostustõrje baaskoolitus ning meresõiduohutuse koolitus. Lisaks osaleti iga-aastaselt riiklikul reostustõrjeõppusel „Puhas meri“ Eesti kõige uuema reostustõrjelaeva Kindral Kurvitsa pardal.

Metsatulekahju kustutustöödele vabatahtlike kutsumisel testiti üle mitme aasta SMS-teavitussüsteemi. Selle käigus ilmnunud probleemid uuenenud programmide ühilduvusega näitasid vajadust teavitussüsteemi regulaarsemalt testida, et vajaduse tekkides saaks nende töötamises kindel olla.

Osaleti rahvusvahelise reostunud eluslooduse pääste võrgustiku töös rahvusvahelise projekti EUROWA kaudu. Projekti käigus kujundati välja EUROWA moodul, mis koosneb varustusest, ekspertidest, õppe-

ja treeningmaterjalidest ning vajalikust kirjandusest reostunud eluslooduse päästeks. Moodulit saab Euroopa Liidu kriisijuhtimisprogrammi (EEAS Crisis management and response) kaudu tellida riiki, kus on õnnetuse likvideerimistööl abi tarvis.

ELFi metsaprogramm

Metsaprogrammi tegevused

2016. aasta esimeses pooles jätkus KÜSKI rahastatud projekt „Juurevõrgustiku punumine”, mille käigus toimusid mitmed arutelud, koolitused, õppereisid ja koostöökohtumised. Muuhulgas arendati läbirääkimise oskusi, tutvustati oma seisukohti ja arutati koostöövõimalusi tulevikus. Samuti koguti kasulikke näpunäiteid ja kogemusi Läti WWFi ja Leedu Looduse Fondi esindajatelt püsimetsanduse näidisala loomiseks. Aasta alguspoleel peetud ümarlaudadel arutati metsade kaitsega seonduvaid probleeme, kavandatavaid metsaseaduse muudatusi, biomassi põletamise teematikast Auvere elektrijaama kateldes ja saastekvoodi statistikakaubanduse teemat, osalejate hulgas oli esindajaid keskkonnaorganisatsioonidest ja ülikoolidest, samuti metsakorraldajaid ja metsakonsulente, metsandusettevõtete esindajaid ja ajakirjanikke.

Aasta läbivaks sündmuseks kujunes aga metsaseaduse muutmine. Kevadel tutvustas Keskkonnaministeerium metsaseaduse muutmise väljatöötamise kavatsust (VTK). Sarnaselt mitme viimase seadusemuudatusega plaaniti taas raietingimusi veelgi leevendada. Muuhulgas plaaniti alandada kuusikute raievanust ning leevendada turbe- ja valikraie tingimusi, mis ohustas tõsiselt kaitsealade piiranguvööndi metsi. ELF esitas mais oma ettepanekud ja vastuväited VTK-le ning toimus kohtumine ühe peamise vaidluskoha, kuusikute raievanuse, arutamiseks. Kohtumisel lepiti kokku, et seadusemuudatusega peab kaasnema kompensatsioon elurikkuse kaitseks – selged sammud laane- ja salumetsade kaitse alla võtmiseks. Paraku ministeerium seda kokkulepet ei täitnud. Septembri lõpus valminud seaduseelnõu seletuskirjas puudus kokkulepitud vajakute katmise plaan, samuti anti mahuka eelnõuga tutvumiseks vaid 10 tööpäeva ning eirati mitmeid teisi kaasamise hea tava põhimõtteid.

Ajendatuna eelnõu menetlusest ning viimasel ca kümnel aastal metsapoliitikas valitsenud murettekitavatest tendentsidest alustas ELF koostöös teiste ühendustega 2016. aasta novembris kampaaniat „Eesti metsa kaitseks”. Kampaania eesmärk oli suunata poliitikute valitud ning peamiselt töösturite huvidega arvestavat metsapoliitikat tagasi säästvamale rajale, samuti rõhutasime metsapoliitika läbipaistvuse suurendamise vajadust.

Keskkonnaühenduste kampaanialehel välja toodud põhiseisukohad olid järgmised:

Eesti metsanduse suuremad probleemid

1) EEMALDUMINE SÄÄSTVA METSANDUSE PÕHIMÕTETEST

Viimasel kümnendil tehtud metsapoliitika otsused ei sea esikohale enam mitte metsa säästvat majandamist, vaid metsa kui puiduressursi kasutamise ning metsa majandamise hõlpsuse (vt lisaks [Keskkonnaõiguse Keskuse analüüsi](#)).

2) LUBATUD RAIEMAHUD ÜLETAVAD METSA JUURDEKASVU

[Metsanduse arengukava](#) lubab raiuda juurdekasvust oluliselt rohkem (8,4 mln tm asemel tervelt 15 mln tm). Keskkonnaministeerium väidab, et raie jääb juurdekasvu piiridesse, aga tegelikult tuleks arvestada majandusmetsade kasutatavat juurdekasvu (loe lähemalt Maaülikooli metsateadlase [Raul Rosenthaldi artiklist](#)).

3) EESTI METSANDUSPOLIITIKA ON VASTUOLUS PARIISI KLIIMALEPPEGA

Metsapoliitika dokumentides püütakse jätta väärat muljet nagu metsade varasem või suurem raiumine oleks kuidagi kasulik CO2 heite vähendamiseks. Keskkonnaministeeriumi tellitud analüüs näitas, et raiumisel üle 9 miljoni tm aastas hakkab metsadesse seotud süsiniku tagavara vähenema (vt lisaks [analüüs madala süsinikuga majanduse suunas liikumiseks](#)).

4) KUUSE RAIEVANUSE LANGETAMINE ELURIKKUST KAITSMATA

Lõpusirgel oleva metsaseaduse muudatusega langeks viljakates kasvukohtades lageraieks lubatav raievanus 80-lt aastalt 60-le. Eri osapooled leppisid kokku, et sellise muutusega peaks kaasnema kompensatsioon elurikkuse kaitseks. Paraku ministeerium pole kokkulepet täitnud ja soovib seaduse kiiresti muuta (loe altpoolt, millised probleemid on seadusemuudatuse ja kaitstavate metsadega).

Sotsiaalmeediast lähtunud kampaania tekitas väga suurt tähelepanu ning koosmõjus samal ajal kodanikuaktivistide poolt veetud aktsioonidega (petitsioon, meelevaldus, kultuuritegelaste pöördumine jne) käivitas erakordselt laia avaliku debati. Detsembrist jaanuarini kulmineerunud ühiskondlik arutelu haaras pea kõik meediakanalid ning oli viimase aastakümne(te) suurim. Tekkinud diskussioon näitas ilmekalt, et metsade olukord ning metsanduspoliitika kurs ei valmista muret üksnes keskkonnaühendustele, vaid puudutavad ka ülikoolide teadlasi, kultuuritegelasi, turismiettevõtjaid, metsafirmasid, tavakodanikke, kohalikke kogukondi, ajakirjanikke jne.

Avaliku tähelepanu ja arutelude tulemusena soostus Keskkonnaministeerium astuma kiireid samme rangelt kaitstavate metsade tüpoloogiliste vajakute katmiseks ehk metsanduse arengukavas kokkulepitud mahus viljakatel kasvukohtadel kasvavate metsade kaitse alla võtmiseks. Protsessis, mis oli veninud aastaid, jõuti vähem kui kuu ajaga konkreetse plaanini kokku 27 000 ha laane- ja salumetsade kaitse alla võtmiseks. Tegevusplaani aluseks oli TÜ teadlaste Asko Lõhmuse ja Anneli Palo mahukas eeltöö.

Etteruttavalt võib märkida, et arutelud jätkusid hoogsalt ka 2017. aasta alguses ning kokku kutsutud töörühmades ning metsandusnõukogus leidsid kokkuleppe ja lahenduse kõik keskkonnaühenduste olulisemad murekohad seaduseelnõus: 1) kuusikute raievanuse alandamiseks elurikkust kaitse kompensatsioon – tegevusplaan 27 000 ha laane- ja salumetsade kaitse alla võtmiseks, millele koheselt

rakendati esialgne kaitse; 2) eelnõus kavandatud turbe- ja valikraie leevendused ei laiene kaitsealadele.

Kampaania läbiviimisel tulid oluliselt kasuks nii „Juurevõrgustiku punumise” projekti kui ka varasemate ELFi metsandusalast koostööd ja eeskoste suutlikust edendavate projektide kogemused ning nende raames loodud metsandusvaldkonna eri osapooli koondav koostöövõrgustik. Ühiskonnas tekkinud metsadebatt suurendas ka ELFi rolli keskkonnavaldkonna ühe arvamuslimidrina üldisemalt.

ELFi metsaekspertina oli kuni 2016. a suveni ametis Indrek Sell. Metsakampaania viisid ellu teabejuht Mariliis Haljasorg ning juhatuse liikmed Tarmo Tüür ja Siim Kuresoo. Metsaekspert Liis Kuresoo oli 2016. a lapsehoolduspuhkusel.

Metsaprogramm on ELFis jätkuvalt alarahastatud. 2017. aastal on plaanis koguda programmi toetamiseks annetusi ning võimalusel arendada projekte. Metsaelu on ka ELFi talgute aasta fookuses.

ELFi märgalade programm

Sookoosluste taastamine

Viimastel aastatel on Eestiski pööratud Lääne-Euroopa eeskujul rohkem tähelepanu kaitsealuste sookoosluste taastamisele (peamiselt kuivendusest tingitud kahjustuste elimineerimisele). Esimeseks pääsukeseks oli ELFi initsiatiivil 2007. a valminud Kuresoo kaguosa (Soomaa RP) taastamiskava, mis tänaseks päevaks on suures osas RMK poolt ka teostatud. Järgnesid toonase Looduskaitsekeskuse tellitud kraavide inventuurid ja taastamistegevuste ettepanekute koostamine Agusalu, Sirtsu ja Muraka looduskaitsealadel (2009), 2012. aastal Coca-Cola toetusega ette valmistatud esildised ja põhjendused veel kümne soo-osa taastamiseks teistel Ramsari aladel (<http://elfond.ee/et/teemad/raba/soode-taastamine/soode-taastamise-kavandamine/soode-taastamise-projekti-tulemused>). Mitmete neist on juba valminud tööprojektid ning tegevustega on kas alustatud keskkonnaministeeriumi, keskkonnaameti või RMK eestvedamisel või juba suures osas lõpule viidud (Muraka Ika soode taastamistööd).

2015. aastal algas viie aastane Euroopa Liidu LIFE programmi ja KIKi kaasrahastusel põhinev projekt „Soode kaitse ja taastamine“ (*Conservation and Restoration of Mire Habitats* – LIFE Mires Estonia, projekti nr: LIFE14 NAT/EE/000126) kuue soo veerežiimi taastamiseks. Projekti ametlikeks partneriteks on Tartu ülikool ja Arheovisioon, koostööd tehakse RMK ja keskkonnaametiga, põllumajandusameti ja kohalike omavalitsustega. Projekti tegevusi viivad ELFis läbi märgalaprogrammi juhina Jüri-Ott Salm, eksperdid Marko Kohv, Piret Pungas-Kohv ning Eerik Leibak, tegevusi toetavad ELFi teabejuht, raamatupidaja ja büroojuht ning juhatuse liikmed. Projekti tegevuste käigus kavandatakse elutingimuste loomist või paranemist metsisele, rabapüüle, rabakonnale, rabakiilidele ja koerliblikalistele ning nende liikidega arvestava soode taastamismetoodika koostamist. Taastamisalad katavad ligikaudu 5800 ha soid, sh ligi 3300 ha Natura 2000 vastavaid elupaiku. Looduslikele tingimustele lähedane veerežiim taastatakse looduskaitsealadele ja riigimaale jäävatel mittemajandatavatel rikutud veerežiimiga aladel: Alam-Pedja looduskaitsealal – Soosaare soo mahajäetud kaevandusala, Agusalu Ika – Feodorisoo, Ohepalu Ika, Tudusoo Ika, Sirtsu Ika ja Lahemaa rahvusparkis – Laukasoo. Teatud juhtudel on vajalik ka kooskõlastus eramaaomanikega, kelle maid tegevus võib

mingil määral mõjutada – juhul, kui kokkulepet ei saavutata, jääb taastamistööde mastaap väiksemaks, kuid võrreldes kogu taastamisalaga on selle osakaal väga väike.

Taastamistööde eeltingimuseks on taastamiskavade ja teostusprojektide koostamine, nende kooskõlastamine ametkondadega, tutvustamine huvigruppidele ja laekunud tagasiside põhiselt plaanide täiendamine või siis vastuste andmine, miks üht või teist tegevust ei saa teha. Kooskõlastuse said 2016. a Soosaare ja Palasi mahajäetud turbatootmisalal soo taastamise kavad. Teistel projektialadel on enamus taastamiskavade koostamiseks vajalikest välitöödest teostatud ning toimub tegevuste kooskõlastamine projekti partnerite ja RMKga, et seejärel viia läbi taastamiskavade avalikustamine ning kooskõlastamine ametkondadega.

Taastamistööde tutvustamiseks viidi läbi kaks avalikku koosolekut – Soosaare taastamiskava tutvustamiseks Põltsamaal ja Palasi taastamiskava tutvustamiseks Rakveres (kokku 46 osalist). Projekti tegevuste tutvustamiseks toimus arheoloogilisele leirele pühendatud välikonverents ühes rabapäeva tähistamisega 24. juulil Laukasoo (20 osalist).

Taastamistööde I etapi – raietöödega – alustati 2016. a detsembris Soosaares, kuid pehme talve tõttu venivad need eeldatavasti järgmise talve. Samuti ei õnnestunud Palasi taastamisalal raiete hange ja kõik 2017. a plaanitud tegevused (kraavide sulgemine, ala tasandamine, turbasammalde külv) lükkuvad aasta võrra edasi. Soojad talved võivad tingida taastamistööde edasilükkamise kõigil aladel.

Projekti raames toimusid 4.–15. juunil Eesti ajaloo suurimad metsisetalgud Virumaa ja Soomaa rabaserva metsades. Kokku osales seitsmel talgul 154 vabatahtlikku nii Eestist kui ka Suurbritanniast, Saksamaalt, Lätist ja Valgevenest. Metsisetalgutel uuriti läbi märkimisväärne 85 km² suurune ala Virumaal Ohepalu, Agusalu, Tudusoo ja Sirtsu looduskaitsealadel või nende piirialadel ning Lahemaa rahvuspargis Laukasoo. Talgute tulemusel kogutud andmestikku kasutatakse metsise elujärje parandamisele suunatud tegevustes ja sootaastamistööde seires.

Projekti tegevusi tutvustati 13 ettekandes nii Eestis kui mujal ligi 700 inimesele. Meediakajastusi oli 53 ja auditooriumi suuruseks 3,13 mln lugejat/kuulajat. 2016. a algul hakkas tööle projekti koduleht: soo.elfond.ee, millele oli aasta lõpu seisuga ligikaudu 12 000 külastajat.

Projekti perioodil koondatakse kodulehele infot projekti tegevuste kohta, lisaks on kodulehel andmebaas, kust leiab erinevad soodega seotud viited ilukirjandusest, luulest, lauludest, filmidest, videotest, kunstist ning projekti aladega seotud kohapärimusest. Koondatav ja tutvustatav andmestik on kasutatav õppetöö täiendina, uurimismaterjalina ning uudishimu maandajana, andes lisavõimaluse soode käsitluseks erinevate õppeainete integreerimisel ning Eesti soode mitmekesisemal lahtimõtestamisel.

Sügisel toimusid õppereisid Rootsi ja Soome, kus mh kohtuti erinevate LIFE programmi toel läbi viidud sootaastamistöödega. Projekti tulemusel saadi hulgaliselt kogemusi Eestis vastavate tööde tegemiseks, samuti jagasid seda laiemale üldsusele kaasas olnud Maalehe ajakirjanikud. Ülevaated õppereisidest avaldati projekti kodulehel.

2016. a valmis lõplikult Tudusoo õpperaja rekonstrueerimise projekt ja see on kooskõlastatud kõigi ametkondadega. Kuna tegemist on ka erivajadustega inimestele sobiva laudteega, täiendati projekti koostöös MTÜga Händikäpp. Õpperaja rekonstrueerimine on kavandatud pärast õpperaja lähistel plaanitavaid sootaastamistöid.

Rahvusvahelisele märgalade päevale pühendatud konverents

ELFis on töös ka teine soode taastamisega seotud projekt, mida koordineerib Läti Ülikool ja mis on toetatud Euroopa Liidu LIFE programmist ja KIKi kaasrahastusest (*“Conservation and Management of Priority Wetland Habitats in Latvia”* – LIFE13 NAT/LV/000578). Projekti raames toimus 2.-3. veebruaril 2016. Tartus soode taastamisele ja kaitsele pühendatud rahvusvaheline konverents. Konverentsi esimesel päeval külastati Alam-Pedja Ika-I paiknevas Soosaare soos taastamisala. Ettekandeid oli 18 ja osalejaid 115 inimest. Konverentsi ettekanded ja arutelud peeti järgnevates teemaplokkides: I Soode kasutus, II Soode taastamine, III Põlevkivi kaevandamine ja soode kaitse, IV Märgalade taastamine. Konverents andis ülevaate suurematest soodega seotud projektidest ning sisuliselt keskendusid ettekanded aktuaalsetele probleemidele ja väljakutsetele, mis puudutasid soode kaitset ja kasutust.

Turba kaevandamine

Eestimaa Looduse Fond (ELF) on esindatud vabatahtliku turba kaevandamise sertimissüsteemi arendamisega tegutseva sihtasutuse [Responsibly Produced Peat](#) (RPP) nõukogus (nõukogu liige Jüri-Ott Salm). Sertimissüsteemi algatamise põhjusteks on tagada looduskaitsete väärtuste säilimine ja kaevandusjärgne alade korrastamine, eelistatult märgalade taastamine.

Jõudu mööda on järgitud mõnede uute kaevandusalade keskkonnamõjude hindamistegevust ja lubade väljastamist, vajadusel on esitatud parandusettepanekuid. Probleemse alana on esile kerkinud kaevandamise kavandamine Pärnumaal kuivendusest mõjutamata ja hästi säilinud Vallema soos.

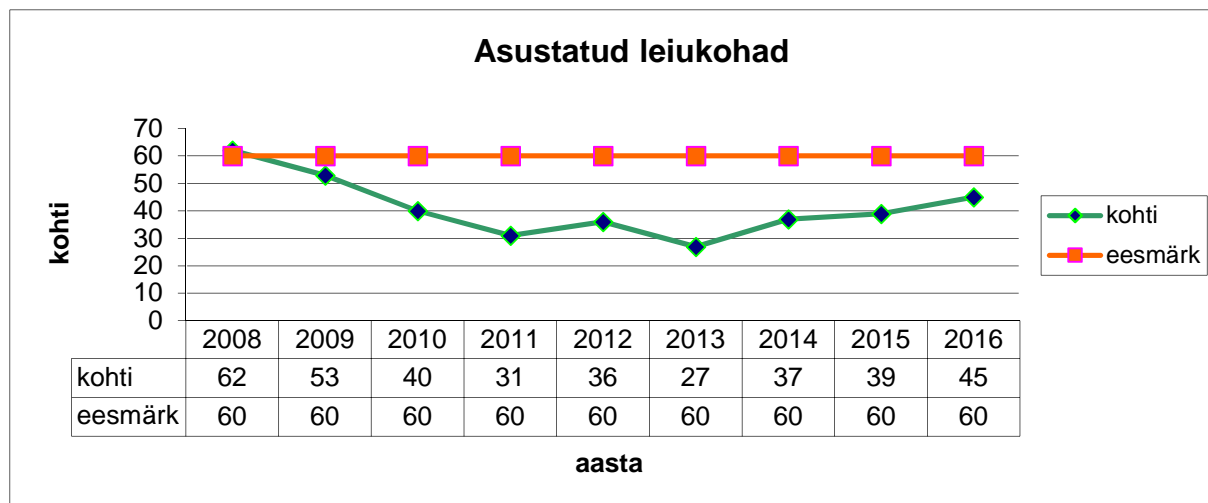
Aasta lõpus tegime täiendavad ettepanekud keskkonnaministri määrusele „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri“, mille koostamisel ELFi eksperdid 2015.–2016. a osalesid; ettepanekud lisati määrusesse. Samuti sai ettepanekud saadetud määrusele "Turba kaevandamise aastamäär ning kriitilise ja kasutatava varu suurus", mis aktsepteeriti. Nende jms teemadega tegelevasse nn turba ümarlauda Keskkonnaministeeriumi juures kuulus 2016. aastani püsiliikmena Eerik Leibak, alates 2016. a Jüri-Ott Salm.

Eelnevatele tegevustele lisaks toimus osalemine Eesti Turbaliidu algatatud aruteludes, kuivõrd tulenevalt kliimapoliitika eesmärkidest, peaks olema energeetiliste vajaduste katteks enim soositud kuivendusest rikutud soode kaevandamine. Erinevad teadusuuringud annavad vastakaid tulemusi kuivendusest rikutud alade süsinikubilansi kohta, seetõttu ei saa kõiki kuivendusest rikutud sookosulusi käsitleda süsiniku allikana. Siiski on võimalik teha kitsam valik potentsiaalsetest turbakaevandusaladest (näit põllumajanduslikus kasutuses olev maa), millel kaevandamine oleks põhjendatud, kuna neil sootaastamistegevusi ei plaanita ja praeguse olukorra jätkudes toimub kiire turba mineraliseerumine ja seetõttu ka CO₂ heide atmosfääri.

Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitse

Lendorav

Lendorava kaitse tegevuse põhieesmärgiks on seni olnud info kogumine lendorava esinemispaikade kohta ning selle liigi hea käekäigu eest seismine. Viimastel aastatel on lendoravate arvukus langenud alla jätkusuutlikkuse piiri.

Joonis 1. Asustatud lendorava elupaikade arv ja keskkonnastrateegiline eesmärk

Lendoravate elupaikade vähenemise ja edasise killustumise vältimiseks on aastaid korraldatud lendorava elupaikade inventuure ning kavandatud lendorava leiukohti ühendavat võrgustikku, nende alusel on tehtud kaheksa aasta jooksul mitmeid ettepanekuid lendorava püsielupaikade moodustamiseks.

4. veebruaril 2016 kinnitati lõpuks juba 2013. aastal valminud lendorava kaitse tegevuskava, milleta olid pärsitud mitmed viimasteks aastateks kavandatud tegevused. 2016. aasta jooksul osaleti aktiivselt püsielupaikade moodustamise menetlus-protsessis. Uued püsielupaigad moodustati ja nende uus kaitsekord kinnitati 20. detsembril 2016.

ELF osales Soome-Eesti lendorava kaitse ühisprojekti taotluse ettevalmistamisel, mis esitati Euroopa Komisjonile LIFE programmist rahastamiseks. Projekti Eesti osa eesmärgiks on kaitsetegevuskavaga ettenähtud tegevuste: lendorava elupaikades raiete ruumilise planeerimise läbiviimine, lendorava populatsiooni tehistingimustes paljundatavate isendite abil turgutamise võimaluste ettevalmistamine, erametsaomanike probleemidele lahenduste leidmine ja lendoravaga seotud probleemide selgitamine meedias.

Kuna 2015. aastal Keskkonnaministeerium analoogse projekti taotlust ei toetanud, siis jätkas ELF 2016. aastal lendorava kaitse tegevuste planeerimist, sealhulgas ühiskonna huvi tõstmist teema vastu ja erametsaomanike probleemide kaardistamist ning võimalike lahenduste leidmist.

Lendorava metsad

2016. aasta lõpus alustati alternatiivse kavaga omandada lendorava jaoks olulisi metsatükke annetuste või Eesti investorite toel. Selle plaaniga minnakse edasi juba 2017. aastal.

Nahkhiired

Nahkhiirtega on ELFis tegeldud 1991. aastast alates. 2016. a. jätkus nahkhiirte kaitse korraldamiseks vajaliku teabe kogumine ja nahkhiirte kaitse küsimustes nõustamine. Jätkus infovahetus ELFi poolt hallatavas nahkhiirtehuviliste postiloendis. ELF hoiab silma peal käsitiivaliste rahvusvahelise kaitse konventsiooni EUROBATSi nõuannetel.

Uudsenä toimus nahkhiirte jälgimine avamerel rahandusministeeriumi toel. Uuring toimus Veiserahul ja Kerjurahul, kus nahkhiirete uurimiseks kasutati automaatseid ultrahelide salvesteid. Ultrahelide järgi oli võimalik määrata nahkhiirte liigid ja nahkhiirte lennuaktiivsus augusti keskpaigast oktoobri keskpaigani. Veiserahul töötas salvesti kokku 62 ööl, Kerjurahul 3,5 ööl. Töö kokkuvõte on saadaval: <http://www.fin.ee/doc.php?114883>.

Nahkhiirte kaitse ja uuringute jaoks rahastuse leidmiseks oli 2016. aastal üks olulisemaid tegevusi nahkhiire-teemalise LIFE projekti ettevalmistamine KIKi toel. Selgitati välja kõige olulisemad teemad nahkhiirte kaitse jaoks Eestis, millele taotleda LIFE programmi rahastust. Tänu lendorava projektile ja Uudo Timmile katsetati suvistel välitöödel esmakordselt Eestis nahkhiirte jälgimisel raadiosaatjaid. Raadiosaatjad said 2 tiigilendlast, kelle varjupaigad õnnestus seetõttu üles leida, lisaks sai huvitavaid andmeid tiigilendlase liikumise loogika kohta maastikul ning öise liikumisulatuse kohta. Leidis kinnitust, et raadiosaatjate kasutamine annab võimaluse leida ka selliseid varjupaiku, mida muidu oleks väga keeruline avastada: nt varjupaigad puuõõnsustes või pooleliolevates ehitistes, kus keegi ei ela ja seetõttu nahkhiirekolooniat tähele ei pane.

2016. aastal jätkus inimeste nõustamine koos nahkhiirte varjupaikade kohta andmete kogumise ning väljalendavate nahkhiirte loendusetegevusega suvekolooniate juures. Juhendati peamiselt telefoni või e-posti teel ja toimus ka üle kümne külastuse. Abitus olukorras nahkhiiri turgutati veterinaararstide ja Tallinna Loomaia kaasabil ning aidati loodusesse tagasi. Toimus veel Kloostri mõisa nahkhiiretalguliste juhendamine, osalemine hättasattunud loomade ümarlual, suhtlemine teemal nahkhiired tuuleparkides, inimkülastuse jälgimine Ülgase koopas, surnud nahkhiirte uuringud Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis marutaudi suhtes. Jätkub kogutud andmete kandmine kaardile ja andmebaasidesse, sh EELISesse.

Hülged

Läänemeres elavad viiger-, hall- ja randalhüljes, Eestis võib kohata neist kahte esimest. ELFi töö hüljestega on suunatud hüljeste seisundi ja elukäigu selgitamisele. Jälgitakse, et rakendatavad looduskaitse ja -kasutuse meetmed täidaksid püstitatud eesmärgi – kindlustada Läänemere hüljestele tulevik tänasest tervislikumas elukeskkonnas. Olgugi, et Eestis tehakse pingutusi hüljestele tervisliku elukeskkonna tagamiseks on kliimamuutuste tõttu mõlemad siinsed liigid tugeva ökoloogilise surve all nende poegade edukaks üleskasvatamiseks ei jagu piisavalt jääd. See toob kaasa suure suremuse esimesel eluaastal ning asurkonna kasvu pidurdumise. Hülged hukuvad ka kalavõrkudesse kinnijäämise tagajärjel. See on oluline hüljeste suremuse põhjustaja aga selle ulatust ei soovi kalurid ka ametlikult registreerida kuigi kalapüügiga seotud kohustused seda eeldavad. Arvatavasti ulatub püünistes elu kaotanud hüljeste arv Eestis mitmetesse sadadesse. 2016. aastal oli jätkuvalt tähelepanu keskmes ka viigerhüljes Soome lahes, sest Läänemere lõunapoolsed viigriasurkonnad võivad olla väljasuremisohus kui kliima ja keskkonnaseisund ei parane. ELFi hülgetöid on kavandanud ja ellu viinud kogenud hülgeuurijad Mart ja Ivar Jüssi MTÜst Pro Mare, kellega koostöö jätkub ka 2017. aastal.

Konnad teel(t)

Aksiooni „Konnad teel(t)“ eesmärk on päästa kevaditi maanteedel hukkuvaid kahepaikseid vabatahtlike talgutel, teha teavitustööd Eesti konnaliikide ning nende eluviiside kohta ja ergutada maanteedele konnatunnelite rajamist. Konnatunnelid on Eestis rajatud nelja asukohta ja kindlasti on läbipääsude planeerimises mänginud oma osa ka „Konnad teel(t)“ kampaania tõttu suurenenud avalik huvi. Siiski hukub kevadise massrände ajal jätkuvalt kümneid tuhandeid sigimisküpseid kahepaikseid

maanteedel. 2016. aasta kevadel abistasid vabatahtlikud konnatalgute käigus teeületusel 10 113 pulmapaikadesse teel olnud kahepaikset ja sellega vähendati nende hukkamise tõenäosust. Toimus 18 konnatalgut üle Eesti ning vabatahtlikud käisid talgutel 360 korda, vabatahtlikke talgujuhte oli 35. Valmidus konnadele appi tõtata oli lisaks veel 8 talgukohas, kus 2016. aasta kevadel rännet ei toimunud. Konnarändel oli kolm suuremat lainet, mis toimusid vahemikus 5. aprillist 2. maini. Kõige suurem oli ränne Tartus Ihastes ja Tallinnas Astangu tänaval, järgnesid Porkuni, Leie-Oiu, Tapa ja Kuremäe talgukohad. Viie aastaga on kokku teeületusel abistatud juba üle 73 000 kahepaikse.

Kampaania raames loodi „Konnad teel(t)“ aktsioonile uus koduleht nii eesti kui vene keeles aadressil konnad.elfond.ee, lisaks @konnadru Facebook konto. Kodulehele lisati kaardirakendus kahepaiksete rändeinfo koondamiseks, loodi illustreerivad materjalid Eesti kahepaiksetest ja õppevideo talgute korraldamisest. 2016 a varakevadel linastus Jaak Kilmi ja Joosep Matjuse dokumentaalfilm „Konnade tee“, mis räägib konnade kevadisest rändest ja vabatahtlikest, kes neid üle tee aitavad. Filmi näidati korduvalt ERR kanalis, lisaks saab filmi vaadata Youtube kanalis.

„Konnad tee(t)“ kampaania raames korraldati veel mitmeid üritusi. Toimus joonistusvõistlus, kuhu esitati 379 konnapilti, mis väga lustakalt ja mänguliselt andsid edasi konnade värvikirevat maailma. Võistlusel osalesid 18 kooli ja 50 klassi, parimaid töid näeb @konnadteel Facebook kontol. Maanteemuuseumis toimusid muuseumiööl konnateemalised tegevused ning rahvusvahelist konnapäeva tähistati Vapramäe Loodusmajas konnaretkega. Maanteemuuseumi nõustati hooajanäituse „Loomad teel“ kokkupanemisel, toimusid konnateemalised infotunnid kahes Tallinna ja kahes Elva koolis, Tartu Loodusfestivalil viidi taas läbi konnateemalisi mängu ja muid tegevusi.

2016 aasta suvel külastati väikese seltskonnaga Leedu Looduse Fondi, et vahetada oma kogemusi kahepaiksete kaitsel. Toimusid ühitalgud sookilpkonna ja rohe-kärnkonna elupaikade hooldamiseks, kus osalesid lisaks Soome ja Saksa herpetoloogid.

Aktsiooni „Konnad teel(t)“ rahastas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, tegevuste elluviimisesse panustasid AS Papyrus, MTÜ Mondo ja Nordic Council of Ministers. Projekti eestvedajaks oli 2016. aastal Kristiina Kübarsepp. 2017. aastal on plaanis jätkata kodanikualgatuse vormis talgute korraldamise propageerimist ja edendada rahvusvahelist koostööd kahepaiksete kevadiste päästeaktsioonide korraldamise osas.

Metsloomade ravi

2016. aastal metsloomade taastuskeskuse rajamiseks rahalisi vahendeid leida ei õnnestunud, seetõttu jätkatakse koostööd keskkonnaameti ja keskkonnaministeeriumiga, et leida vigastatud metsloomade probleemile Eestis püsiv lahendus. Avalikkuse teavitamiseks töötab Facebooki leht ELFi metsloomade haigla. Keskkonnaameti tellimusel ravitakse I ja II kategooria kaitsealuseid loomi Maaülikooli rajatud taastuslaboris. 2016. aastal arendas metsloomade rehabilitatsiooni vabatahtlikuna veterinaar Dr Madis Leivits.

Maaülikooli Kliinikusse toodi diagnostikale ja/või ravile 2016. aastal 117 metslooma. Pea pooltel saanud patsientidel sedastasime esmasel ülevaatusel vigastusi, mille puhul ei ole võimalik ravida selliselt, et oleks võimalik looma taasvabastada loodusesse. Antud juhtudel tuli rakendada eutanaasiat. Kolmandik patsientide puhul oli ravi võimalik ja edukas. Liigiliselt oli kõige rohkem merikotkaid, herilasviisid, hiireviisid, kanakulle, raudkulle ja händkakke, kes kõik jagunevad erinevatesse kaitsekategooriatesse.

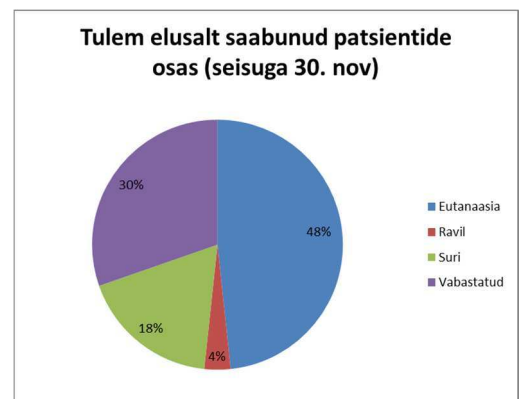
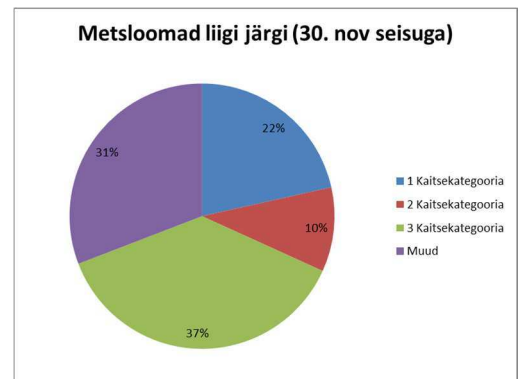
Ravipäevi kogunes perioodil 1. jaanuar kuni 30. november 2016 vastuvõetud metsloomadele kokku 815. Ravipäevad jagunesid kaitsekategooriate järgi järgnevalt: 210 päeva I kaitsekategooria, 84 II kaitsekategooria, 394 III kaitsekategooria ja 127 muud liigid.

Ravitud linnud märgistati enamasti rõngastega ning vabastati. Ühele ravitud merikotkale, kes leiti 17. jaanuaril Emajõe suursoost, paigaldati GPS-GSM saatja, mille abil leiti ülesse tema pesa, mis asus Venemaal. Antud linnu pesitsemine osutus edukaks. Märkimist väärivad ka mitmed kaitsealused liigid, kellel diagnoositi ülevaatusel käigus lasketraumasid. Nende puhul teavitati Keskkonnainspektsiooni, kes on alustanud väärteomenetlused. Illustreerival pildil on augusti lõpul Tartumaal jahitud väike-konnakotka röntgenpilt, kus on näha haavleid vasakus kehapooles.

Võõrliigid

Inimtegevusega loodusesse sattuvad võõrliigid on looduslikele liikidele oluliseks ohuallikaks. Eestis on üheks olulise mõjuga võõrliigiks ameerika naarits ehk mink, kelle loodusesse sattumise põhiliseks allikaks on mingifarmid.

2013. aastal vaidlustasid ELF, EOÜ, Eesti Roheline Liikumine, Pärandkoosluste Kaitse Ühing ja Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering ühiselt Keskkonnaameti loa Nuckö Farm OÜ-le mingi tehistingimustes pidamiseks Suurekivi kinnistul Noarootsi vallas. 2014. a jäeti keskkonnaorganisatsioonide kaebus rahuldamata. Keskkonnaorganisatsioonid kohtuotsuse sisu ei vaidlustanud, hinnates edasist

kohtuvaidlust Eesti õigusnormide puudulikkuse tõttu perspektiivituks (küll aga vaidlustati väljamõistetud kohtukulude suurus, mida ringkonnakohus 2015. a ka vähendas). Sisulise kohtuvaidlusega jätkas teiseks kaebajaks olnud Eesti Loomakaitse Selts, kelle kaebus jäeti aga lõpuks ringkonnakohtu poolt rahuldamata ning kelle kassatsioonkaebust Riigikohus 2016. a arutusele ei võtnud. Seega lõppes kohtuvaidlus kaebajate jaoks kaotusega. Sisuline eesmärk kohtuvaidlusega siiski saavutati, kuna arendaja loobus mingifarmi loomise plaanist. Samuti saavutati kohtuvaidluse käigus oluline pretsedent keskkonnaorganisatsioonidelt kohtukulude väljamõistmise piiride osas.

Loodusvarade jätkusuutliku kasutuse edendamine

Globaalsed keskkonnaprobleemid

Kliimamuutused

Teavituskampania - kliimamuutus ja Eesti

2016. aastal algas kliimamuutuste teavituseprojekt, mille raames loodi teavituseleht www.kliimamuutused.ee ja samanimeline Facebooki lehekülg. Umbes aastase tegutsemisega on [kliimamuutused.ee](http://www.kliimamuutused.ee) Facebooki lehekülg kogunud 1400 jälgijat. Kodulehekülge saab lugeda lisaks eesti keelele ka vene keeles. Projekti raames valmis 12 artikliga sari, mis kajastab kliimamuutuste erinevaid aspekte. Artiklid on üleval [kliimamuutused.ee](http://www.kliimamuutused.ee) teavituselehel, neid jagati sotsiaalmeedias ning mitmed neist jõudsid ka meediasse (Postimees, Bioneer). [kliimamuutused.ee](http://www.kliimamuutused.ee) kodulehte reklaamiv banner oli üleval Bioneeri internetiportaalis november-detsember 2016 ning samuti oli reklaam National Geographicu detsembrinumbris (tiraaž 12 900). 2016. aasta jooksul koostatud artikleid avaldati riiklikus meedias ka 2017. aasta alguses.

Suurt tähelepanu pöörati teavituses sellele, kuidas mõjutavad kliimamuutused Eestit ning mida saab iga inimene ise teha kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks. 28. aprillil toimus Kliimapidu, mis tähistas New Yorgis toimunud Pariisi kliimaleppe allkirjastamist ja oli ka tänapäevane 2015. a Pariisi Kliimabussi toetajatele.

Kliimamuutusi tutvustavate videoklippide projekt jääb küll suures osas 2017. aastasse, kuid selle raames on välja valitud ja tõlgitud 45 minuti jagu kliimamuutuste teemalisi videoklippe eesti ja vene keelde. Ette on valmistatud uus projektitaotlus kliimamuutuste teemaliseks teavituseks keskkonnainvesteeringute keskusele.

Kliimamuutuste projekti rahastab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, projektiga tegelesid Maret Kuresoo, Piret Väinsalu, Meel Valk ja Mari Kaisel.

Eesti kliimapoliitika põhialused

2016. a toimusid arutelud arengudokumendi "Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" koostamise üle. ELF seisis metsanduse ja maakasutuse peatükis esitatud põhimõtete sisseviimise eest - metsade ja soode süsinikutagavara säilimine ja metsade majandamisel nende elurikkuse säilimise esiletoomine. ELF osales aktiivselt konsultatsioonides EKO ja keskkonnaministeeriumi vahel ning keeruliste läbirääkimiste tulemusena saavutati keskkonnakaitselisi eesmärke toetav kompromisslahendus. 2017. a jätkuvad dokumendi arutelud riigikogus.

Üldised tegevused

Kliimamuutuste olulisuse ja süsinikuheite vähendamise kohustuste karmistumisega seoses näeb ELF vajadust põlevkivienergeetikast väljumise riikliku kava koostamiseks. 2016. aastal alustas ELF koos teiste keskkonnaorganisatsioonidega aktiivsemat tegevust, et sellise kava ehk PÕXITI idee jõuaks inimeste ja riigi teadvusesse ning alustataks selle kava koostamisega. Sellesuunalist tegevust jätkatakse kindlasti ka järgneval aastal.

Geneetiliselt muundatud organismid (GMO)

Aktiivset geneetiliselt muundatud organismidega seotud tegevust 2016. aastal ELFis ei toimunud. ELFi nõukogu liige Henri Laupmaa jätkas osalemist Keskkonnaministeeriumi juurde loodud Geenitehnoloogia Komisjoni töös, kus arutatakse uute GMO taotluste lubamist Euroopa Liitu (sh Eestisse).

Energeetika ja maavarad

Maavarade jätkusuutlik kasutamine ja ühiskonna kaasatus sellistesse otsustesse

2016. aastal lõppes ELFi Avatud Eesti Fondi vahendatud EMP Vabaühenduste Fondi rahastusel projekt „Ühiskonna kaasatus maavarade alastes otsustesse“, projekti partneriteks olid SA Keskkonnaõiguse Keskus ja MTÜ Eesti Maavarade Ühing. Projekti raames osaleti uue maapõue strateegia koostamise protsessis, samuti põlevkivi arengukava ja energiamajanduse arengukava protsessides, kirjutati artikleid, esineti meedias ning avalikel üritustel. Projekti lõppemisega ELFi tegevused maavarade säästva kasutuse suunal siiski ei lõppenud; kogu aasta vältel osales ELF aktiivselt maapõuepoliitika põhialuste aastani 2050 (maapõuestrateegia) väljatöötamise protsessis ning esitas seisukohti erinevatele juriidilistele ja poliitikadokumentidele (nt turba kaevandamise aastamäära reguleeriva määruse eelnõule, samuti Euroopa Komisjoni rahastatud uuringule kaevandamise nõuete kohta EL liikmesriikides). 2017. aastal jätkub maapõuestrateegia koostamise protsess ning selle rakenduslikud tegevused, millel ELF plaanib jätkuvalt silma peal hoida.

EKOenergia

Jätkusuutliku taastuvenergia arengu toetamiseks toetab ELF taastuvenergia märgist EKOenergia, mis tagab taastuvelektri vastamise jätkusuutlikkuse kriteeriumitele ning toetab nii keskkonnakaitset kui taastuvenergia arengut. 2016. aastal kirjutasime rohelisest elektrivalikust ELFi kliimamuutuste teavituselehel ning eestikeelses ja venekeelses Postimehes. ELF on EKOenergia võrgustiku liige, kellega toimus pidev infovahetus (nt biogaasi jätkusuutlikkuse kriteeriumite väljatöötamise konsultatsioon, abistamine eestikeelsete tõlgetega EKOenergia kodulehe ja kampaaniate jaoks). EKOenergia märgisega seotud tegevust juhtis vabatahtlikuna Piret Väinsalu.

Säästev põllumajandus

Säästva põllumajanduse valdkonnas ilmus 2016. aastal Kuno Kasaku, Kristjan Piirimäe ja Siim Vahtruse (KÕK) koostatud käsiraamat põllumeestele põllumajandusliku hajareostuse vastastest meetmetest. Raamat „Veekaitsemeetmed põllumajanduses. Käsiraamat tootjale“ ilmus KIKi rahastusel ja oli põllumeeste hulgas väga populaarne. Samuti viidi KIKi toel läbi pool-looduslike koosluste hooldamisega tegelevate põllumeeste nõustamist koostöös keskkonnaametiga.

Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas

ELFi loodustalgud

ELFi talgute 2016. aasta oli must-toonekure teemaline, teema-aasta tegevustest saab ülevaate veebilehel www.talgud.ee/must-toonekure-aasta.

Kokku toimusid 2016. aastal ELFi eestvedamisel 61 talgud Eesti eri paigus. Talgutel osales 1115 vabatahtlikku, kes panustasid looduse heaks 9375 tundi tööd. Avalikkusele olid osalemiseks avatud 47 talgud, ülejäänud üritustel osalesid sõpruskonnad, ettevõtete kollektiivid ja vabaühendused. Talgute läbiviimisel ja kohapealsel korraldamisel löid kaasa 43 talgujuhti ja saeabilist. Hooaja eel toimusid talgujuhtidele koolitused esmaabist, saagide ja võsalõikajate ohutust käsitlemisest ning loodustalgute juhtimisest.

Talgutööd olid suunatud põhiliselt pärandkoosluste hooldamisele ja taastamisele, märgala taastamisele ning spetsiifiliste liigikaitseliste tööde tegemisele: niitmine, võsavõtmine, kuivenduskraavide tammitamine. Uue tegevusena peeti juunikuus metsakanaliste ja nende tegevusjälgede otsimise talgud, kus 12 päevaga kammiti läbi 150 km² suurune ala ning kohati 46 kanaliste pesakonda. Samuti viisid ühed talgud esmakordselt Valgevenesse.

ELFi talgute suvekool toimus 2016. aastal juba kolmandat korda. Nagu tavaks on saanud, siis Nedrema puisniidul olid põhilisteks teemadeks traditsiooniline heinategu ning looduse ja pärimuskultuuri tundma õppimine. Talgute suvekoolis andsid tänavu värvi rahvusvahelised külalised ja kõle ilm. Erilisteks külalisteks olid vikatiga töötamise kultuuri edendajad Inglismaalt, Simon Damant ja Nigel Padams.

2016. aastal võõrustas ELF viieks kuuks 2 noort vabatahtlikku Valgevenest ja Lätist.

Talgute korraldamist rahastasid KIK, RMK, LIFE programm, eraannetajad ning talgutel osalejad. Talguprojekti töötajad 2016. aastal olid: Jaanus Libek, Siim Kuresoo, Tarmo Tüür, Kadi Rutens ja Piret Väinsalu.

2017. aastal jätkuvad talgud sarnaselt eelmistele aastatele. Aasta teema on metsaelu ning kavatsetakse taas korraldada puisniitude suvekool.

Teeme Ära talgupäev 2016

2016. aastal oli ELF jätkuvalt üle-eestilise Teeme Ära ettevõtmise – talgupäeva – peakorraldaja. Talgupäeva eesmärk oli panustada Eesti kodanikuühiskonna arengusse, edendades kodanikes aktiivset hoiakut, tugevdades kohalike kogukondi ja toetades nende liidrite kujunemist. Talgupäev on kogukonna pidupäev ning iga kogukond, ühendus või aktiivne kodanik saab ise otsustada, mis vajab ärategemist ning milleks teisi inimesi kaasa kutsuda. Teemadena olid fookuses veeohutus ja merekultuur. Veeohutustalgute raames püstitati ligi 500 veeohutuse stendi, mille tarbeks talgupäev koostöös Päästeametiga tasuta päästevahendeid ja ohutusjuhustega infotahvleid jagas. Koostöös merekultuuriaastaga valmis mere- ja talgulugude kogumik.

1986 talgul osales kokku 44 372 inimest (3,4% elanikkonnast). Maakondadest korraldati enim talgud Harjumaal ja Tallinnas, kus löi 455 talgul kaasa 13 116 inimest. Elanike arvu järgi osales kõige rohkem inimesi Saaremaal, kus 191 talgust võttis osa 12,3% maakonna elanikest.

Talguliste jätkuvalt rohkearvuline osalemine näitab vabatahtliku panustamise muutumist üha loomulikumaks tegevuseks kõikjal üle Eesti. Kodanikualgatustes ja koostöös peitub suur jõud, kuid selles peitub ka suur rõõm koosolemise ja ühendavast õlatundest, mida paljud inimesed on alles avastamas ning hakkavad üha rohkem väärtustama.

Teeme Ära talgupäeval osales Saaremaal 12,3% elanikkonnast, Hiiumaal 8,8%, Läänemaal 8,5%, Järvamaal 6,4%, Raplamaal 5,9%, Võrumaal 5,7%, Valgamaal 5,3%, Jõgevamaal 4,7%, Lääne-Virumaal 4,1%, Viljandimaal 3,6%, Põlvamaal 3,4%, Pärnumaal 3,3%. Väiksemad osalusprotsendid olid suuremate linnadega maakondades: Ida-Virumaal 2,6%, Harjumaal 2,3% ning Tartumaal 2,3%.

Teeme Ära eestvedajad ELFis olid Tarmo Tüür ja Kadi Mitt.

Palupõhja looduskool

Palupõhja looduskool on pakkunud loodushariduslikke tegevusi aastast 2004, mil LKÜ Kotkas, ELF ja Tartu Keskkonnahariduse Keskus sõlmisid koostöölepingu programmilise loodusharidusliku tegevuse arendamiseks Palupõhja looduskoolis. Looduskool asub renoveeritud Jaago talumajas, mis valmis 2006. aastal, seega täitus 2016. aastal 10 aastat looduskooli tegevust. Looduskooli igapäevane tegevus on juhitud LKÜ Kotkas poolt, kooli juhataja on Robert Oetjen. Olenemata riikliku keskkonnahariduse rahastamise skeemide muutustest KIKis, mis on vähendanud looduskooli võimalusi pakkuda kvaliteetset loodusharidust paljudele soovijatele, toimusid aastaringset erinevad õppelaagrid ja ettevõtmised eelkõige koolinoortele. 2016. a õnnestus saada toetust KIKi looduskaitse programmist, et välja vahetada koolimaja katus.

Muraste looduskool

Muraste looduskool on asutatud 2006. aastal MTÜ Studio Viridis Loodushariduse ja ELFi poolt. Tegevusi viib Murastes ellu MTÜ Studio Viridis Val Rajasaare eestvedamisel, pakkudes mitmekesiseid programme, lähem info www.murastelooduskool.ee

Loodushelid

Projekti "Kõrv loodusesse" juht Veljo Runnel tegeleb jätkuvalt loodushelide salvestamisega. 2016. aastal uuendati Tartu Ülikooli loodusmuuseumi eestveetava projektiga loodusheli.ee portaali. Uuenduste tulemusena saavad kasutajad ise mobiiltelefoniga tehtud helisalvestusi vaatlustena loodusheli.ee lehele saata. Uus funktsioon toimib läbi Tartu Ülikooli hallatava elurikkuse andmebaasi PlutoF ning vaatlusi edastava mobiilirakenduse nimeks on "Minu loodusheli".

Keskkonnahariduse areng

ELF on Tartu Keskkonnahariduskeskuse ja SA Pokumaa asutaja, mõlema asutusega jätkus tihe suhtlus.

ELF on endiselt mures riikliku keskkonnahariduse arengukava puudumise pärast. Pidevalt muutuva KIKi keskkonnateadlikkuse programmi puhul pole selge, milline on riigi terviklik vaade keskkonnaharidusele. 2016. aasta oktoobris toimunud keskkonnahariduse konverentsil anti keskkonnaministeeriumi ning teadus- ja haridusministeeriumi poolt lubadus hakata 2017. aastal keskkonnahariduse arengukava välja töötama.

Välja antud stipendiumid ja toetused

ELF annab iga-aastaselt välja noore looduskaitseja auhinda. Noore looduskaitseja auhind on loodud Kaja ja Aleksei Lotmani sihtrahastuse baasil ELFi. 2016. aastal kuulutati välja uus konkurs. Noore looduskaitseja auhinna žürii valis 2016. aasta nooreks looduskaitsejaks Annely Esko, kes paistis silma oma märkimisväärse panusega Eesti loopealsete taastamisel. Konkursi žürii andis esmakordselt välja ka kaks eriauhinda, mille pälvisid noor loodusteadlane Liina Remm ning kodanikuaktivist Linda-Mari Väli. Auhindade pidulik väljaandmine toimus ELFi sünnipäeval 1. veebruaril 2017.

ELFi koostööpartnerid

Jätkunud on Eesti keskkonnaorganisatsioonide koostöö Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) raames. EKO eesmärk on koondada jõudusid keskkonnakaitse huvide selgemaks esindamiseks avalikkuse ees ja riiklikul tasandil. ELF kureerib mitut valdkonda (metsandus, Natura 2000, soode kaitse ja kasutus) ja osaleb mitmetes spetsiifilisemates tegevustes.

ELF kuulub kodanike- ja organisatsioonide ühendustesse MTÜ Hea Metsanduse Koda, Eesti Hobuse Kaitse Ühing, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, Tabasalu Looduspark, FSC-Forest Stewardship Council, Maailma Looduskaitsealiit (IUCN), CEEweb for Biodiversity, EMPOWER, Conservation Volunteer Alliance, Arengukoostöö Ümarlaud, EKOenergia võrgustik. Rahvusvahelisel tasemel teeme koostööd Maailma Looduse Fondiga (WWF). Alates 2010. a on ELF Euroopa Vabatahtliku Teenistuse (EVS) programmi raames saatvaks ja vastuvõtvaks organisatsiooniks. ELFi tööd toetavad mitmete rahvusvaheliste konventsioonide (HELCOM, Aarhus, EUROBATS jt) kokkulepped. ELF on olnud mitmete organisatsioonide asutajate seas (Taaskasutuskeskus MTÜ, Keri Selts MTÜ, SA Keskkonnaõiguse Keskus, Pokumaa SA, SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus) ning andnud tegevusi üle inimestele ja organisatsioonidele, kes viivad alustatud töid kohapeal edasi või suudavad iseseisvana paremini ühiseid eesmärke ellu viia.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	473 090	693 516	2
Nõuded ja ettemaksud	26 408	104 591	3
Varud	278	180	
Kokku käibevarad	499 776	798 287	
Põhivarad			
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse	7 983	7 726	5
Kinnisvarainvesteeringud	23 191	24 248	6
Materiaalsed põhivarad	70 718	51 531	7
Immateriaalsed põhivarad	2 101	0	8
Kokku põhivarad	103 993	83 505	
Kokku varad	603 769	881 792	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Laenukohustised	3 618	2 279	9
Võlad ja ettemaksud	42 917	60 317	11
Eraldised	2 273	2 273	13
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	399 590	656 497	
Kokku lühiajalised kohustised	448 398	721 366	
Pikaajalised kohustised			
Laenukohustised	0	3 618	
Kokku pikaajalised kohustised	0	3 618	
Kokku kohustised	448 398	724 984	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	10 932	11 932	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	144 876	162 969	
Aruandeaasta tulem	-437	-18 093	
Kokku netovara	155 371	156 808	
Kokku kohustised ja netovara	603 769	881 792	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2016	2015	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	546 986	495 518	15
Tulu ettevõtlusest	64 552	110 771	16
Kokku tulud	611 538	606 289	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-193 173	-232 931	17
Mitmesugused tegevuskulud	-71 122	-74 948	18
Tööjõukulud	-327 096	-296 895	19
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-20 466	-16 608	7
Muud kulud	-15	-2 386	
Kokku kulud	-611 872	-623 768	
Põhitegevuse tulem	-334	-17 479	
Kasum (kahjum) tütarettevõtjatelt	258	-322	
Intressikulud	-149	-235	
Muud finantstulud ja -kulud	-212	-57	
Aruandeaasta tulem	-437	-18 093	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2016	2015	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	-334	-17 479	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	20 466	16 608	7
Muud korrigeerimised	-212	-57	
Kokku korrigeerimised	20 254	16 551	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	78 183	27 593	
Varude muutus	-98	17	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-17 400	-31 564	
Makstud intressid	-149	-235	
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	361 897	617 330	
Muud rahavood põhitegevusest	-618 803	0	
Kokku rahavood põhitegevusest	-176 450	612 213	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade soetamisel	-40 697	0	7
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-40 697	0	
Rahavood finantseerimistegevusest			
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksud	-2 279	-2 187	9
Muud väljamaksud finantseerimistegevusest	-1 000	0	22
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-3 279	-2 187	
Kokku rahavood	-220 426	610 026	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	693 516	83 490	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-220 426	610 026	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	473 090	693 516	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2014	11 932	162 969	174 901
Aruandeaasta tulem		-18 093	-18 093
31.12.2015	11 932	144 876	156 808
Aruandeaasta tulem		-437	-437
Muud muutused netovaras	-1 000		-1 000
31.12.2016	10 932	144 439	155 371

ELFi nõukogu 21.06.2016 otsusega liideti järgmised sihtkapitalid: Navitrolla sk summas 229,95, Eesti Energia sk summas 1553,12, Loodushariduse SK summas 2246,28, AS Triip SK summas 6460,25 ja V.Mankini sk summas 152,61 üheks ELFi sihtkapitaliks. Samas otsustati teha moodustatud sihtkapitalist väljamakse 1000€, et tasustada lendorava metsade ostmise projekti käivitamist.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Eestimaa Looduse Fond raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamistavaga. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Arvestuspõhimõtete või informatsiooni esitusviisi muutused

Arvestuspõhimõtete muutmise mõju kajastatakse tagasiulatuvalt, välja arvatud juhul, kui:

- (a) arvestuspõhimõtete muutus on tingitud uuest Raamatupidamise Toimkonna juhendist ning selles on sätestatud teistsugused uuele meetodile ülemineku reeglid
- (b) arvestuspõhimõtte muutuse mõju eelmistele perioodidele ei ole võimalik usaldusväärselt määrata

Raha

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, arvelduskontode jääke (v.a. arvelduskrediit), kuni 3-kuulisi tähtajalisi deposiite ning rahaturufondi osakuid. Kasutatud arvelduskrediiti kajastatakse bilansis lühiajaliste laenukohustuste koosseisus.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursid. Kõik välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja -kohustised (rahas tasutavad nõuded ja laenud) ning välisvaluutas fikseeritud mittemonetaarsed varad ja -kohustised, mida kajastatakse õiglase väärtuse meetodil (õiglase väärtuse meetodil kajastatavad kinnisvarainvesteeringud; bioloogilised varad; lühi- ja pikaajalised finantsinvesteeringud aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse, mille õiglase väärtus on usaldusväärselt hinnatav), hinnatakse bilansipäeval ümber eurodesse ametlikult kehtivate Euroopa Keskpanga valuutakursside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes perioodi tulu ja kuluna.

Finantsinvesteeringud

Lühi- ja pikaajaliste finantsinvesteeringute kajastamisel kasutatakse väärtuspäeva meetodit.

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena kajastatakse kauplemiseesmärgil hoitavad väärtpaberid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast. Pikaajaliste finantsinvesteeringutena (muude pikaajaliste aktsiate ja väärtpaberitena) kajastatakse väärtpabereid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.), mida tõenäoliselt ei müüda lähema 12 kuu jooksul (v.a. investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva.

Lühi- ja pikaajalisi finantsinvesteeringuid aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse (v.a. sellised osalused tütar- ja sidusettevõtjates, mida kajastatakse konsolideerimise või kapitaliosaluse meetodil) kajastatakse õiglasel väärtusel, juhul kui see on usaldusväärselt hinnatav. Õiglase väärtuse aluseks on finantsinstrumendi noteeritud turuhind. Aktsiaid ja muid omakapitaliinstrumente, mille õiglase väärtus ei ole usaldusväärselt hinnatav, kajastatakse soetusmaksumuses (miinus võimalikud allahindlused, kui investeeringu kaetav väärtus on langenud alla bilansilise väärtuse).

Tütar- ja sidusettevõtjate aktsiad või osad

Tütarettevõtteks loetakse ettevõtet, mille üle emaettevõtjal on kontroll. Tütarettevõtet loetakse emaettevõtja kontrolli all olevaks, kui emaettevõtja omab kas otseselt või kaudselt üle 50% tütar- ja sidusettevõtja hääleõiguslikest aktsiatest või osadest või on muul moel võimeline kontrollima tütar- ja sidusettevõtja tegevus- ja finantspoliitikat.

Sidusettevõtte on ettevõtte, mille üle emaettevõttel on oluline mõju, kuid mida ta ei kontrolli. Üldjuhul eeldatakse olulise mõju olemasolu juhul, kui ettevõtte omab sidusettevõttes 20% kuni 50% hääleõiguslikest aktsiatest või osadest.

Investeeringud tütar- ja sidusettevõtetesse kajastatakse bilansis kasutades kapitaliosaluse meetodit. Kapitaliosaluse meetodi kohaselt võetakse

investeering algselt arvele tema soetusmaksumuses, mida korrigeeritakse järgmistel perioodidel ettevõtte osalusega muutustes investeeringuobjekti omakapitalis (nii muutused investeeringuobjekti kasumis/kahjumis kui muudel omakapitali kirjetel), omandamisel tekkinud firmaväärtuse võimalike allahindlustega ning omandamisel tekkinud negatiivse firmaväärtuse tuluna kajastamisega.

Omavahelistes tehingutes tekkinud realiseerumata kasumid elimineeritakse vastavalt ettevõtte osaluse suurusele. Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus.

Juhul kui ettevõtte osalus kapitaliosaluse meetodil kajastatava investeeringuobjekti kahjumis on võrdne või ületab investeeringuobjekti bilansilist väärtust, vähendatakse investeeringu bilansilist väärtust nullini ning edasisi kahjumeid kajastatakse bilansiväliselt. Juhul kui ettevõtte on garanteerinud või kohustatud rahuldama investeeringuobjekti kohustusi, kajastatakse bilansis nii vastavat kohustust kui kapitaliosaluse meetodi kahjumit.

Osalust omandatud tütar- ning sidusettevõtete varades ja kohustustes ning omandamisel tekkinud firmaväärtust kajastatakse bilansis netosummana vastavalt real „Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse“.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individuaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdisväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisenä.

Varud

Varud võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostukulutustest, tootmiskulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse.

Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevaid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotatsioonid. Varude tootmiskulutused sisaldavad nii otseseid toodetega seotud kulutusi (tooraine ja materjalide ning pakkematerjali maksumus, lõpetamata toodangu ladustamisega seotud vältimatud kulutused, tööliste palgad) kui ka proportsionaalset osa tootmise üldkuludest (tootmishoonete ja -seadmete amortisatsioon, remondikulu, tootmisega seotud juhtkonna palgad).

Varude soetusmaksumuse arvestuspõhimõtted

Varude soetusmaksumuse arvestamisel kasutatakse FIFO meetodit.

Varud hinnatakse bilansis lähtudes sellest, mis on madalam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimisväärtus.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida ettevõtte hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse bilansis algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid (s.o notaritasud, riigilõivud, nõustajatele makstud tasud ja muud kulutused, ilma milleta ei oleks ostutehing tõenäoliselt aset leidnud). Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud allahindlused väärtuse langusest. Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale kinnisvarainvesteeringu objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeest. Juhul kui kinnisvarainvesteeringu objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid. Ettevõtte kinnisvarainvesteeringule rakendatav amortisatsioonimäär on 2-5% aastas. Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust

Hilisemad kulutused on lisatud kinnisvarainvesteeringu soetusmaksumusele juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja bilansis kajastamise kriteeriumitele. Muud hilisemad kulutused (näiteks remont, hooldus) on kajastatud aruandeperioodi kuludes. Juhul, kui kinnisvarainvesteeringu objektil vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele ning asendatava komponendi jääkmaksumus kantakse bilansist maha.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalseks põhivaraks loetakse ettevõtte enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 2000 eurot.

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a tollimaks ja muud

mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja –asukohta. Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Kapitalirendile võetud materiaalse põhivara arvestus toimub sarnaselt ostetud põhivaraga.

Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad väljaminekud kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjektiga seotud tulevast majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muid hooldus- ja remondikuludid kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale põhivara objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeest. Olulise lõppväärtusega varaobjektide puhul amortiseeritakse kasuliku eluea jooksul kulusse ainult soetusmaksumuse ja lõppväärtuse vahelist amortiseeritavat osa. Juhul, kui vara lõppväärtus ületab tema bilansilist jääkmaksumust, lõpetatakse vara amortiseerimine. Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid.

Piiramata kasutuseaga objekte (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid ja raamatud) ei amortiseerita.

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest või ümberklassifitseerimisel "müügiootel põhivaraks". Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ning lõppväärtuse põhjendatust.

Juhul kui põhivara kaetav väärtus (s.o kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara neto müügihind või vara kasutusväärtus) on väiksem tema bilansilisest jääkmaksumusest, on materiaalse põhivara objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele.

Laenukasutuse kulutused (näiteks intressid), mis on seotud materiaalse põhivara ehitusega, kapitaliseeritakse antud objekti soetusmaksumuses perioodi jooksul, mis on vajalik vara otstarbekohasesse kasutusvalmidusse viimiseks. Muid laenukasutuse kulutusi kajastatakse tekkeperioodil kuluna.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 2000

Kasulik eluiga põhivara gruppide lõikes (aastates)

Põhivara grupi nimi	Kasulik eluiga
Ehitised	20
Masinad ja seadmed	4
Immateriaalne põhivara	4

Piiramatu kasuliku elueaga vara (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid, raamatud) ei amortiseerita vaid kontrollitakse kord aastas vara väärtuse langust, võrreldes vara bilansilist maksumust kaetava väärtusega.

Amortiseeritavate varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega.

Väärtuse langusest tekkinud kahjum kajastatakse summas mille võrra vara bilansiline maksumus ületab selle kaetava väärtuse. Vara kaetav väärtus on vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või selle kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem. Vara väärtuse languse hindamise eesmärgil hinnatakse kaetavat väärtust kas üksiku varaobjekti või väikseima võimaliku varade grupi kohta, mille jaoks on võimalik rahavoogusid eristada.

Varade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kuluna.

Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel bilansikuupäeval, kas võib olla tõenäoline, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud (v.a firmaväärtus, mille allahindlusi ei tühistata). Allahindluse tühistamist kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes põhivara allahindluse kulu vähendamisenä.

Rendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule.

Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Kapitalirenti kajastatakse bilansis vara ja kohustusena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdiseväärtuses, juhul kui see on madalam. Rendimaksud jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustuse jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirenti tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem. Kapitalirenti lepingute sõlmimisega otseselt

kaasnevad rentniku poolt kantavad esmased otsekulutused kajastatakse renditava vara soetusmaksumuse koosseisus.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse bilansis tavakorras, analoogselt põhivaraga. Väljarenditavat vara amortiseeritakse lähtudes ettevõttes sama tüüpi varade osas rakendatavatest amortiseerimisühemõtetest. Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna. Kasutusrendi lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad esmased kulutused kajastatakse rendileandja bilansis varana (renditava varaga samal kirjel) ja amortiseeritakse kulusse rendiperioodi jooksul proportsionaalselt renditulu kajastamisega.

Finantskohustised

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil (v.a edasimüügi eesmärgil soetatud finantskohustused ning negatiivse õiglase väärtusega tuletisinstrumendid, mida kajastatakse nende õiglases väärtuses).

Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglases väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast; või ettevõtte pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustusi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustusi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingus sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Eraldised ja tingimuslikud kohustised

Eraldistena kajastatakse bilansis tõenäolisi kohustusi, mis on avaldunud enne bilansikuupäeva toimunud sündmuste tagajärjel ning mille realiseerumise aeg või summa ei ole kindlad. Eraldiste kajastamisel bilansis on lähtutud juhtkonna hinnangust eraldise täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse bilansis summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt bilansipäeva seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolle. Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast bilansipäeva, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdisväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Annetused ja toetused

Tegevuse sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustusi kajastatakse aruandes eraldiste või potentsiaalsete kohustustena.

Varade sihtfinantseerimise korral võetakse sihtfinantseerimise abil soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses.

Vara soetamiseks saadud sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Mitterahalisel sihtfinantseerimisel võetakse saadud vara bilansis arvele tema õiglases väärtuses. Sihtfinantseerimine, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal sihtfinantseerimine aset leidis.

Tulud

Tulu kaupade müügist kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglases väärtuses, võttes arvesse kõiki tehtud allahindlusi ja soodustusi. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle müüjalt ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Kulud

Kulud on kajastatud tekkepõhiselt, tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes

Seotud osapooled

SA Eestimaa Looduse Fond aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks:

- a. tütarettevõtja;
- b. tegev- ja kõrgemat juhtkonda;
- c. eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudmeetodil - põhitegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud põhitegevuse tulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustuse saldode muutused.

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid bilansi kuupäeva ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
PayPal konto	1 306	1 906
Sularaha kassas	487	576
Arvelduskontod	471 297	691 034
Kokku raha	473 090	693 516

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2016	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	1 085	1 085	
Ostjatelt laekumata arved	1 085	1 085	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	33	33	
Muud nõuded	101	101	
Viitlaekumised	101	101	
Ettemaksed	661	661	
Tulevaste perioodide kulud	626	626	
Muud makstud ettemaksed	35	35	
Sihtfinantseerimise nõuded	24 528	24 528	14
Kokku nõuded ja ettemaksed	26 408	26 408	
	31.12.2015	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	8 935	8 935	
Ostjatelt laekumata arved	9 508	9 508	
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded	-573	-573	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	990	990	
Ettemaksed	574	574	
Tulevaste perioodide kulud	574	574	
Sihtfinantseerimise nõuded	94 092	94 092	14
Kokku nõuded ja ettemaksed	104 591	104 591	

Viitlaekumisena on 2016 aastal kajastatud nõue Sotsiaalkindlustusametile töötajatele detsembris makstud täiendavate vanemapuhkuse päevade hüvitamiseks. Tulevaste perioodide kuluna on kajastatud ettemaksed kindlustuse, parkimisteenu ja ajakirjanduse tellimuse eest ja 2017 aasta eest liikmemaksu tasumine IUCN-le. Sihtfinantseerimise nõuetena on kajastatud nõuded aruandeaastal tehtud projektide kulude eest, mille eest laekub raha 2017 aastal.

Sihtfinantseerimise nõuete summa on kajastatud lisa 15.

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2016		31.12.2015	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks		2 744		3 641
Üksikisiku tulumaks		5 950		7 444
Erisoodustuse tulumaks		17		120
Sotsiaalmaks		11 540		14 302
Kohustuslik kogumispension		451		619
Töötuskindlustusmaksed		802		1 003
Ettemaksukonto jääk	33		990	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	33	21 504	990	27 129

Maksuvõlgade kirjel on kajastatud võlgnevus detsembris väljamakstud töötasudelt arvestatud maksudelt, mis kuulusid deklareerimise ja maksmisele jaanuaris 2017 ning arvestuslikud maksuvõlad detsembri eest arvestatud töötasudelt, mis maksti välja jaanuaris 2017 ja kuulusid deklareerimisele ja ülekandmisele 10.veebruari 2017.

Lisa 5 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad (eurodes)

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, üldine informatsioon					
Tütarettevõtja registrikood	Tütarettevõtja nimetus	Asukohamaa	Põhitegevusala	Osaluse määr (%)	
				31.12.2015	31.12.2016
11043521	ELF Ring OÜ	Eesti	keskkonnakonsultatsioonid	100	100

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, detailne informatsioon:				
Tütarettevõtja nimetus	31.12.2015	Kasum(kahjum) kapitaliosaluse meetodil	31.12.2016	
ELF Ring OÜ	7 726	257	7 983	
Kokku tütarettevõtjate aktsiad ja osad, eelmise perioodi lõpus	7 726	257	7 983	

Lisa 6 Kinnisvarainvesteeringud

(eurodes)

Soetusmaksumuse meetod		
	Ehitised	Kokku
31.12.2014		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-28 604	-28 604
Jääkmaksumus	24 248	24 248
31.12.2015		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-28 604	-28 604
Jääkmaksumus	24 248	24 248
Amortisatsioonikulu	-1 057	-1 057
31.12.2016		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-29 661	-29 661
Jääkmaksumus	23 191	23 191

	2016	2015
Kinnisvarainvesteeringutelt teenitud renditulu	6 808	6 808
Kinnisvarainvesteeringute otsesed haldamiskulud	-275	-275

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud ELF-ile kuuluvad bürooruumid Tartus. Alates veebruarist 2009 on sõlmitud kinnisvara üürile andmise leping tähtajaga 31.jaanuar 2019.

Lisa 7 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

							Kokku
	Maa	Ehitised				Masinad ja seadmed	
			Transpordi- vahendid	Arvutid ja arvutisüsteemid	Muud masinad ja seadmed		
31.12.2014							
Soetusmaksumus	6 497	32 498	54 031	3 081	38 453	95 565	134 560
Akumuleeritud kulum	0	-9 187	-35 188	-3 081	-18 965	-57 234	-66 421
Jääkmaksumus	6 497	23 311	18 843	0	19 488	38 331	68 139
Amortisatsioonikulu			-7 212	0	-9 396	-16 608	-16 608
31.12.2015							
Soetusmaksumus	6 497	32 498	54 031	0	38 453	92 484	131 479
Akumuleeritud kulum	0	-9 187	-42 400	0	-28 361	-70 761	-79 948
Jääkmaksumus	6 497	23 311	11 631	0	10 092	21 723	51 531
Ostud ja parendused			33 610		4 290	37 900	37 900
Amortisatsioonikulu		-650	-10 880		-6 209	-17 089	-17 739
Allahindlused väärtuse languse tõttu					-974	-974	-974
31.12.2016							
Soetusmaksumus	6 497	32 498	87 641	0	41 129	128 770	167 765
Akumuleeritud kulum	0	-9 837	-53 280	0	-33 930	-87 210	-97 047
Jääkmaksumus	6 497	22 661	34 361	0	7 199	41 560	70 718

2016 aastal kandsime põhivarade hulgast välja intensiivravi puuri summas 1614 eurot (jääkväärtuses 974 eurot)seoses põhivara arvele võtmise alampiiri muutmisega. Ehitistena on kajastatud Alam-Pedjal asuv Palupõhja looduskooli hoone.

Lisa 8 Immateriaalsed põhivarad

(eurodes)

	Kokku	
	Arvutitarkvara	
31.12.2014		
Soetusmaksumus	4 087	4 087
Akumuleeritud kulum	-4 087	-4 087
Jääkmaksumus	0	0
31.12.2015		
Soetusmaksumus	0	0
Akumuleeritud kulum	0	0
Jääkmaksumus	0	0
Ostud ja parendused	2 797	2 797
Amortisatsioonikulu	-696	-696
31.12.2016		
Soetusmaksumus	2 797	2 797
Akumuleeritud kulum	-696	-696
Jääkmaksumus	2 101	2 101

2015 aastal kandsime põhivarade hulgast maha 2009 aastal soetatud Novelli tarkvara ja MapInfo litsentsid kokku soetusmaksumusega 4087 eurot, jääkväärtusega 0 eurot.

Lisa 9 Kapitalirent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	31.12.2016	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi		Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul			
Väikebussi liisinguleping	3 618	3 618		3k EURIBOR +marginaal 3,30%	EUR	30-04-2017
Kapitalirendikohustised kokku	3 618	3 618				

	31.12.2015	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi		Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul			
Väikebussi liisinguleping	5 897	2 279	3 618	3k EURIBOR +marginaal 3,30%	EUR	30-04-2017
Kapitalirendikohustised kokku	5 897	2 279	3 618			

Renditud varade bilansiline jääkmaksumus		
	31.12.2016	31.12.2015
Masinad ja seadmed	3 033	4 049
Kokku	3 033	4 049

Lisa 10 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rendileandja

	2016	2015
Kasutusrenditulu	10 404	9 960
Järgmiste perioodide kasutusrenditulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2016	31.12.2015
1-5 aasta jooksul	6 808	6 808
Rendile või üürile antud varade bilansiline jääkmaksumus		
Kinnisvarainvesteeringud	23 191	24 248
Kokku	23 191	24 248

Kasutusendi tuluna 2016 aastal on kajastatud:
kinnisvarainvesteeringult teenitud renditulu 6 808 eurot
ELFi kontorisisi töökoha väljarent 1498 eurot
ELFi sõidukite väljarent 2098 eurot

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2016	2015
Kasutusrendikulu	15 793	16 158
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2016	31.12.2015
12 kuu jooksul	15 793	16 158

Kasutusrendikuluna on kajastatud Tartu ja Tallinna kontorite, bürooseadmete ja raamatupidamistarkvara rendikulu.

Lisa 11 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2016	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	4 563	4 563
Võlad töövõtjatele	16 850	16 850
Maksuvõlad	21 504	21 504
Kokku võlad ja ettemaksed	42 917	42 917
	31.12.2015	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	13 312	13 312
Võlad töövõtjatele	19 876	19 876
Maksuvõlad	27 129	27 129
Kokku võlad ja ettemaksed	60 317	60 317

Lisa 12 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Töötasude kohustis	12 673	14 047
Puhkusetasude kohustis	4 177	5 155
Võlad aruandvatele isikutele	0	674
Kokku võlad töövõtjatele	16 850	19 876

Töötasude kohustusena on kajastatud detsembri eest arvestatud tasud, mis kuulusid väljamaksmisele jaanuaris 2017. Puhkusetasude kohustus on arvestatud kasutamata puhkusepäevade inventuuri alusel. Võlgadena aruandvatele isikutele on kajastatud väljamaksmata summad aruandeaasta kulu- ja lähetusaruannete eest, mis hüvitati jaanuaris 2017.

Lisa 13 Eraldised

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2016
Lühiajaline eraldis	2 273	2 273
Kokku eraldised	2 273	2 273
	31.12.2014	31.12.2015
Lühiajaline eraldis	2 273	2 273
Kokku eraldised	2 273	2 273

SA Eestimaa Looduse Fond koos Eesti Rohelise Liikumisega loobusid 18. jaanuaril 2005.a. saadud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse edasikaebamisest, tühistamaks keskkonnaministri 15.01.2004 otsust Saaremaa sadama keskkonnamõtjude hindamise aruande heakskiitmise kohta. Seeläbi kuulub kohtuotsuste järgi SA Eestimaa Looduse Fondilt koos Eesti Rohelise Liikumisega väljamõistmisele 35 000 krooni (2234 eurot) Keskkonnaministeeriumi kasuks. Seni pole Keskkonnaministeerium nõuet nimetatud summa väljamaksmiseks esitanud. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 157 lg 1 kohaselt on jõustunud kohtuotsusest või muust täitedokumendist tuleneva nõude

aegumistähtaeg 30 aastat, arvates nõude sissenõutavaks muutumisest (antud juhul kohtuotsuse jõustumisest).
2013 aastal suurendati moodustatud eraldist 2273 euroni sihtotstarbeliselt kogutud annetuste jäägi arvelt.

Lisa 14 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused (eurodes)

Varad bruto soetusmaksumuses

	31.12.2014	Saadud	Tagastatud	Tulu	31.12.2015
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	0	531 961		-75 094	456 867
Euroopa Liidu muud fondid	0	53 565		-69 710	-16 145
Norra Finantsmehhanismid (s.h. Vabaühenduste Fond)	0	14 989		-15 665	-676
WWF	-26 658	81 425		-84 364	-29 597
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-56 108	153 112		-142 819	-45 815
KÜSK	490	96 178		-53 071	43 597
Sihtotstarbelised annetused Eestist	20 769	19 617		-19 619	20 767
Euroopa Liidu muud fondid (NordPlus)	0	24 000		-6 068	17 932
Keskkonnainvesteeringute Keskus LIFE ME kaasfinantseering	0	117 334		0	117 334
KÜSK - EKO15	0	2 012		-3 871	-1 859
Keskkonnainvesteeringute Keskus - Nafta-KIK	9 211	3 093		-12 304	0
EKO Sihtkapital	-2 628	11 568		-8 940	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	-54 924	1 108 854		-491 525	562 405
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	-54 924	1 108 854		-491 525	562 405

	31.12.2015	Saadud	Tagastatud	Tulu	31.12.2016
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	456 867	0		-187 199	269 668
Euroopa Liidu muud fondid	-16 145	31 435	-547	-18 629	-3 886
Euroopa Liidu muud fondid - Nordplus	17 932			-5 947	11 985
Norra Finantsmehhanismid - Vabühenduste Fond	-676	8 264		-7 588	0
WWF	-29 597	49 585		-25 846	-5 858
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-45 815	197 530		-166 499	-14 784
Keskkonnainvesteeringute Keskus LIFE ME kaasfinantseering	117 334	0		-20 638	96 696
Eesti Kultuurkapital	0	1 200		-1 200	0
KÜSK jm Eesti riik	43 597	44 352	-7 541	-79 933	475
KÜSK - EKO15	-1 859	1 859		0	0
EKO Sihtkapital	0	8 340		-8 340	0
Sihtotstarbelised annetused Eestist	20 767	19 332		-19 332	20 767
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	562 405	361 897	-8 088	-541 151	375 063
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	562 405	361 897	-8 088	-541 151	375 063

Tulu veerus on kajastatud varade ja tegevuskulude sihtfinantseerimiseks saadud ja aruandeaastal sihtfinantseerimise tuluna kajastatud summad.

31.12.2016 seisuga positiivsed saldod on kajastatud bilansis passivas sihtfinantseerimise kohustusena ja negatiivsed saldod aktivas nõuetena.

Lisa 15 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2016	2015
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	541 150	491 525
Mittesihtotsatarbelised annetused ja toetused	5 836	3 993
Kokku annetused ja toetused	546 986	495 518
sh eraldi riigieelarvest	8 340	8 940

Eraldisena riigieelarvest on kajastatud EKO Sihtkapitali vahendusel saadud toetus.

Lisa 16 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2016	2015
Looduskaitsekselised ekspertiisid	17 760	48 556
Looduskaitsekselised talgureisid	22 870	30 640
Ruumide rendilaendmine	8 306	7 864
Sõidukite rendileandmine	2 098	2 095
Kaupade müük	1 217	473
Muud teenused	11 976	18 849
Raamatupidamisteenused	325	2 294
Kokku tulu ettevõtlusest	64 552	110 771

Muude teenuste tuludena on kajastatud reklaamilepingute alusel saadud tulud.

Lisa 17 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud

(eurodes)

	2016	2015
Energia	0	1 180
Elektrienergia	0	1 180
Transpordikulud	19 043	17 064
Üür ja rent	0	13 485
Mitmesugused bürookulud	0	7 927
Lähetuskulud	11 656	3 871
Koolituskulud	1 765	5 083
Sisseostetud tööd ja teenused	36 412	76 839
Seminaride, ürituste korraldamine	53 530	34 660
Töövahendid	36 163	55 530
Tükised ja reklaam	34 604	15 592
Makstud stipendiumid	0	1 700
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	193 173	232 931

Sihtotstarbeliste projektide otsestele kuludele lisanduvad tööjõukulud 2015 aastal summas 273 186 eurot ja 2016 aastal summas 292 376 eurot, mis on kajastatud lisas 20.

Alates 2016 aastast on bürootarvete, rendi- ja kommunaalkulud kajastatud mitmesuguste tegevuskulude hulgas, mitte projektide otseste kuludena.

Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2016	2015
Üür ja rent	14 913	2 089
Energia	1 348	0
Elektrienergia	1 348	0
Mitmesugused bürookulud	11 627	1 932
Lähetuskulud	370	3 199
Koolituskulud	67	124
Riiklikud ja kohalikud maksud	26	23
Riia 185a kulud	275	275
Autode ja transpordikulud	14 420	10 613
Müügikaubad	1 664	72
Tasuliste teenuste kulu	7 549	47 379
Audit	1 740	440
Reklaam, tükised	6 004	2 519
Külaliste vastuvõtt, üritused	8 742	4 806
Liikmemaksud	857	803
Panga teenustasud	716	674
Töökaitse ja tervishoid	804	0
Kokku mitmesugused tegevuskulud	71 122	74 948

Mitmesuguste tegevuskuludena on kajastatud üldvahenditest ja tasulistest teenustest osutamiseks tehtud kulud. Alates 2016 aastast on sihtfinantseerimise vahenditest kaetud bürootarvete, rendi- ja kommunaalkulud kajastatud mitmesuguste tegevuskulude hulgas, mitte projektide otsesest kuludena.

Lisa 19 Tööjõukulud

(eurodes)

	2016	2015
Palgakulu	244 205	221 554
Sotsiaalmaksud	82 891	75 341
Kokku tööjõukulud	327 096	296 895
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	292 376	273 186
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	15	13

Tööjõukuludesse on arvestatud ka töövõtulepingute alusel makstud tasud. 2015 aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 10 621 eurot. 2016 aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 11 130 eurot.

Lisa 20 Seotud osapooled

(eurodes)

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

2016	Müügid
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	138
2015	Müügid
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	43

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused	2016	2015
Arvestatud tasu	73 621	77 247

Tegevjuhtkonna tasudena on arvestatud juhatuse liikmetest juhatuse esimehele, juhatuse aseesimehele ning raamatupidajale töölepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel makstud tasud koos sotsiaalmaksudega.

Nõukogu liikmetele juhtimise teenuse eest tasusid ei arvestatud ega muid soodustusi ei antud.

Lisa 21 Projektide tulud valdkondade kaupa

Valdkond/ Projekt	2016	2015
<u>MERI kokku</u>	52292	65635
WWF Meri	20539	21312
WWF muud toetused	5857	12152
Viigrid	147	16454
NAFTA annetused	316	200
NAFTA14-KIK	19194	12306
EUROWA	6238	3213
<u>METS kokku</u>	5341	20072
KÜSK METS	5341	7237
Nordic Mets	0	8500
Metsak-KIK / KIK-KONSULENT	0	4335
<u>Märgalad kokku</u>	243345	109401
LIFE-ME	207837	75094

LIFE-SAKSA	0	4800
PMHK-KIK/ VEERMT-KIK	18512	20488
VV-SOOD	11043	6292
Wetland-LIFE-KIK	5953	2727
<u>Looduskaitse kokku</u>	41636	35347
Metsloomade taastuskeskus	1045	-276
VYF-MV	7588	8341
A-13 kõre	272	140
A-1 lendorav	2600	1464
A-6 nahkhiir	4248	3080
NH-KIK / NH-LIFE-KIK	23578	1600
NOORLK	700	700
BIOCLIM	1605	20299
<u>Loodusharidus kokku</u>	12882	35311
Raamat-EL-KIK	0	17058
Konnad-KIK	12882	10231
Roheline Värav / Arvamusfestival	0	8022
<u>Talgud ja Teeme Ära kokku</u>	149506	128473
Talgud-KIK / annetused	68973	64471
EVS, ERASMUS+	7564	12338
Teeme Ära KÜSK / SIM-TA/ annetused	67022	42904
NORDPLUS talgud	5947	8759
<u>Loodussõbralik põllumajandus</u>	15439	67226
Kavaru	1945	13136
MEATBALL	0	50901
PLK-KIK	13494	3189
<u>Koostöö ja arengutegevused</u>	20711	30061
KLIIMA-KIK / Kliimabuss	11204	8500
CEEWeb / MUU	1167	1410
VYF-SK	0	7325
EKO+KÜSK EKO	8340	12827
KOKKU	541152	491525

Lisa 22 Sihtkapitalid

	Sihtkapital								Kokku
	Asutamisel sissemakstud SK	Navitrolla sk	Eesti Energia sk	Loodus- hariduse sk	AS Triip sk	V.Mankini sk	Lotmani nim. noore loodus- kaitsja sk	Noore loodus- taluniku sk	
Saldo seisuga 31.12.2014	0	230	1 553	2246	6 460	153	710	580	11932
Eraldised sihtkapitalidest	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo seisuga 31.12.2015	0	230	1 553	2246	6 460	153	710	580	11932
Eraldised sihtkapitalidest	9642	-230	-1553	-2246	-6460	-153	0	0	0
Saldo seisuga 31.12.2016	9642	0	0	0	0	0	710	580	1093

ELFi nõukogu 21.06.2016 otsusega otsustati liita järgmised sihtkapitalid: Navitrolla sk summas 229,95, Eesti Energia sk summas 1553,12, Loodushariduse SK summas 2246,28, AS Triip SK summas 6460,25 ja V.Mankini sk summas 152,61 üheks ELFi sihtkapitaliks kokku summas 10642,21 eurot. Samas otsustati teha moodustatud sihtkapitalist väljamakse 1000€, et tasustada lendorava metsade ostmise projekti käivitamist.